

УДК 371. 134:33(430)

Л.С. ОТРОЩЕНКО

Українська академія банківської справи НБУ України, Суми

ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ЗДІЙСНЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОГО ПРОФІЛЮ В НІМЕЧЧИНІ

У статті розглядаються особливості організації професійної підготовки майбутніх спеціалістів зовнішньоекономічного профілю в університетах та вищих навчальних закладах Німеччини. Проаналізовано нову та традиційні моделі навчання.

Ключові слова: професійна підготовка, університети, спеціальні вищі школи, модель навчання, фахівець зовнішньоекономічного профілю, Німеччина.

Постановка проблеми. Для сучасного розвитку європейської спільноти характерні умовність кордонів і розширення робітничої міграції. Враховуючи ці реалії сьогодення у своїй освітній політиці країни ЄС намагаються краще пристосувати підготовку фахівців до нових і підвищених вимог сучасного швидкозмінного ринку праці. Не є винятком Німеччина, в систему вищої освіти якої постійно впроваджуються інновації [1, с.114].

Формулювання цілей статті. Розглянути систему підготовки фахівців зовнішньоекономічного профілю Німеччини.

Виклад основного матеріалу. У рамках дослідження було з'ясовано, що в Німеччині при підготовці фахівців з міжнародної економіки навчальний процес орієнтовано на європейські стандарти, адже велика увага приділяється формуванню у випускників якостей, умінь, навичок і знань, необхідних за межами власної країни, вмінню працювати й спілкуватися в міжнародному оточенні, толерантності до національних і культурних відмінностей. Німецькі ВНЗ спрямовані на підготовку майбутніх фахівців зовнішньоекономічного профілю, відкритих до сприйняття розмаїття культур інших народів.

Зупинимось на особливостях організації та здійснення навчально-виховного процесу професійної підготовки майбутніх фахівців зовнішньоекономічного профілю Німеччини.

Важливо зазначити, що в Німеччині майбутні фахівці зовнішньоекономічного профілю отримують вищу освіту в 70 університетах й наукових вищих школах та в 87 спеціальних вищих навчальних закладах. Також зовнішньоекономічні спеціальності пропонуються в Німеччині у бізнес-школах європейського зразка.

Проаналізуємо особливості організації навчання в університетах і спеціальних вищих школах.

Зазначимо, що університети (Uni) додержуються традиційних цінностей, зокрема «академічної свободи» (кожен студент має змогу самостійно визначати перелік дисциплін для вивчення, які увійдуть у диплом) й гумбольдтового принципу «єдність викладання і дослідження». Той, хто бажає отримати науковий ступінь у сфері міжнародної економіки, повинен навчатися в університеті, тому що лише в дипломі університету є додаток, який засвідчує, що випускник у змозі самостійно виконувати наукові дослідження.

У свою чергу, спеціальні вищі школи (FH), які також називають університетами прикладних наук – наймолодший тип вищих навчальних закладів у Німеччині, – з'явилися у країні як альтернатива університетам. Це стало можливим завдяки двом рішенням, прийнятим урядовцями Німеччини, зокрема рішенням НРК про їх створення від 05.07.68 та підписанням «Угоди між Федеральними землями та Фе-

деральним Урядом щодо стандартизації ФН» від 31.10.68, в якій ФН були визначені як новий тип вищих навчальних закладів із своїми завданнями та особливостями. Перші ФН з'явилися у західній Німеччині між 1969 та 1971 роками [3, с.8].

Зараз ФН займають важливе місце в загальній системі вищої освіти країни. Головне завдання цих закладів – орієнтація на практику, тому деякі вчені називають їх однодисциплінарними ВНЗ [1, с.99; 4, с.105].

Навчання у ФН охоплює передачу професійних знань, умінь і навичок, а також сприяє самоосвіті, отриманню знань з техніки керівництва підприємством, колективом. Випускники ФН самостійно здобувають наукові методи при вирішенні практичних виробничо-економічних проблем. Як вже зазначалося вище, хоча ФН сприяють отриманню наукового досвіду, кваліфікацію для самостійної наукової роботи їх випускники не отримують, і лише університети мають право присуджувати ступінь доктора.

На нашу думку, великим досягненням німецької системи вищої освіти є те, що навчання в державних університетах і спеціальних вищих школах безкоштовне. Винятки становлять лише приватні платні ВНЗ. Безумовно, цей фактор вигідно відрізняє систему вищої освіти Німеччини від систем освіти інших країн світу.

Нині в Німеччині співіснують нова й традиційна моделі навчання у вищому навчальному закладі.

У рамках традиційної моделі навчання згідно зі стандартними термінами навчання, навчання як в Уні, так і в ФН поділяється на два етапи: базове та основне. Базове навчання триває чотири семестри й закінчується перехідним іспитом.

Треба зазначити, що останнім часом у результаті приєднання Німеччини до Болонського процесу ВНЗ поступово відмовляються від традиційного розподілу навчання на вищезгадані етапи та переходять до двоступеневої системи освіти і модульної системи навчання. Двоступенева форма навчання передбачає отримання кваліфікаційних рівнів бакалавра та магістра.

Аналіз довідників із зовнішньоекономічних спеціальностей спеціальних вищих шкіл (м. Аахен, м. Вільдау, м. Гамбург, м. Дортмунд, м. Оснабрюк, м. Фуртванген) та університетів (м. Дуїзбург, м. Ганновер, м. Нюрнберг, м. Франкфурт-Одер, м. Франкфурт-на-Майні) показав, що майбутні фахівці з міжнародної економіки переважно навчаються саме за новою моделлю освіти, тобто отримують кваліфікаційні рівні бакалавра та магістра. Варто зазначити, що по закінченні навчання за обома моделями студенти отримують різні дипломи.

Щодо модульної системи навчання, вона гарантує гнучке оволодіння окремо взятим модулем відповідно до потреб міжнародної економіки. Модуль складається із тематично пов'язаних лекцій, семінарів та практичних занять і може тривати щонайбільше два семестри. За кожний зданий модуль студенти отримують одиниці успішності, виражені у кредитах згідно з ECTS (Європейська кредитно-трансферна система).

Розглянемо особливості організації процесу професійної підготовки економістів-міжнародників на прикладі спеціальної вищої школи м. Гамбурга. Програма підготовки кваліфікаційного рівня «бакалавр» спеціальності «Іноземна торгівля / Міжнародний менеджмент» передбачає вивчення особливостей функціонування міжнародних компаній та організацій і базується на тісному зв'язку вивчення фундаментальної економічної теорії та сучасних методів управління. Навчання триває 3,5 роки та охоплює 7 навчальних семестрів.

Зазначена програма є комбінацією з трьох дисциплін:

- адміністрування бізнесу, орієнтованого на міжнародну співпрацю;
- економіка;
- міжнародний менеджмент.

Програма передбачає сформованість у студента інтегрованого розуміння економічних процесів і ділового мислення. Ці якості є головними вимогами до економістів, які бажають ефективно працювати на міжнародних підприємствах або в організаціях.

Як зазначено в програмі, «головною метою підготовки майбутніх фахівців є засвоєння теоретичних знань і набуття практичних навичок з міжнародних та інтеркультурологічних аспектів європейської і світової економік» [2, с.2].

Зазначимо, що завдяки поєднанню теоретичної та практичної підготовки, випускники отримують підприємницькі ідеї, які є інноваційними та водночас реальними.

Навчання за цією програмою має міждисциплінарний характер й концентрується на аналізі специфіки процесів інтернаціоналізації та глобалізації економічних систем світу. Студенти розглядають не лише питання торгівлі, фінансів та інвестування, виробництва та маркетингу, а також об'єднують всі ці питання із вивченням юридичних аспектів, соціокультурних особливостей і бізнес-умов. Навчання фокусується на розумінні функціонування відкритих економік, параметрах їх соціально-політичної діяльності та їх впливу на мікро- та макроекономічному рівні. Питання економіки та бізнесу доповнюються вивченням питань міжнародного менеджменту, зокрема стратегічних організаційних і культурних проблем міжнародних підприємств.

У програмі професійної підготовки кваліфікаційного рівня «бакалавр» спеціальності «Іноземна торгівля / Міжнародний менеджмент» зазначено, що «її основною метою є навчання та виховання студентів бути справжніми бізнесменами, які зможуть ефективно працювати у міжнародному оточенні, маючи широкий діапазон основних теоретичних знань і практичних навичок та володіючи комунікативною професійною компетентністю» [там само, с.2].

Необхідно відзначити, що перша частина навчання за програмою кваліфікаційного рівня «бакалавр» спеціальності «Іноземна торгівля / Міжнародний менеджмент» (семестри 1-4) виконує роль вступу до академічних дисциплін, формуючи основу для подальшого навчання. Додатково до вступу у ділове адміністрування під час цього періоду навчання пропонується викладання предметів, які належать до сфери бізнесу (економіка, бухгалтерський облік/аудит, право, бізнес-інформатика, методи підрахунку) на міждисциплінарному рівні. Ці предмети є основними модулями. Також у першій частині навчання пропонуються спеціальні модулі, за допомогою яких передаються знання та ключові кваліфікації, які відіграють особливо важливу роль у міжнародному контексті. До ключових кваліфікацій належать навички презентацій, комунікативна та інтеркультурологічна професійні компетентності.

Друга частина навчання за програмою кваліфікаційного рівня «бакалавр» спеціальності «Іноземна торгівля / Міжнародний менеджмент» (5-7 семестри) продовжує теоретичну програму, але з використанням отриманих знань у формі практики та написання дипломної роботи на захист ступеня бакалавра у 7 семестрі. Ця частина програми навчання спрямована на надання знань із спеціальних предметів і міжнародних аспектів економіки, аудиту, менеджменту та корпоративного адміністрування. Пропонуються спеціальні модулі, за допомогою яких студенти отримують знання стосовно процесів інтернаціоналізації та глобалізації. Під час навчання студенти також мають можливість обирати індивідуальну профільну дисципліну та модулі, які тривають 8 тижнів та охоплюють додаткові сфери (наприклад, логістику, маркетинг тощо).

Після отримання звання бакалавра студенти спеціальної вищої школи м. Гамбурга мають можливість продовжити навчання та отримати ступінь магістра спе-

ціальності «Міжнародний бізнес і маркетинг». Навчання триває протягом трьох семестрів (1,5 роки), під час яких студенти поглиблюють і розширюють теоретичні знання та практичні навички, отримані під час підготовки за програмою спеціальності бакалавра.

На відміну від програми з підготовки бакалавра, яка передбачає орієнтацію на вирішення оперативних і тактичних питань та основних фахових, методичних знань, програма з підготовки магістра характеризується підготовкою до вирішення стратегічних питань, важливих для управління міжнародним підприємством.

Випускники FH та Уні отримують кваліфікацію для роботи у компаніях, підприємствах та організаціях, орієнтованих на міжнародну роботу у глобальному середовищі.

Висновки та перспективи подальших розвідок. Зазначимо, що серед подальших перспектив нашого дослідження важливим напрямком вбачається порівняльно-педагогічний аналіз вітчизняних і зарубіжних моделей підготовки фахівців зовнішньоекономічного профілю.

Список використаної літератури

1. Хюфнер К. Управління та фінансування вищої освіти в Німеччині / К. Хюфнер // Вища школа. – 2005. – № 6. – С. 97–117.
2. Course Information | ECTS Guide Business. [Електронний ресурс] // Hamburg University of Applied Sciences. – Hamburg. – 2007. – 42 p. – Режим доступу: www.haw-hamburg.de/fileadmin/user.
3. Fachhochschulen in Germany // Federal Ministry of Education and Research. – Bonn. – 3rd revised edition. – January. – 2002. – 70 p.
4. Schindler G. Some problems of Higher Education in Germany / G. Schindler // Higher Education in Europe. – 1994. – № 4. – P. 104–108.

Л.С. Отрощенко

Украинская академия банковского дела НБУ, Сумы

ОРГАНИЗАЦИЯ И ОСУЩЕСТВЛЕНИЕ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКИ БУДУЩИХ СПЕЦИАЛИСТОВ ВНЕШНЕЭКОНОМИЧЕСКОГО ПРОФИЛЯ ГЕРМАНИИ

В статье рассматриваются особенности организации профессиональной подготовки будущих специалистов внешнеэкономического профиля в университетах и специальных высших школах Германии. Проанализировано новую и традиционную модели обучения в высших учебных заведениях.

Ключевые слова: профессиональная подготовка, университеты, специальные высшие школы, модель обучения, специалист внешнеэкономического профиля, Германия.

L.S. Otroschenko

Ukrainian Academy of Banking, Sumy

ORGANIZATION AND REALIZATION OF PROFESSIONAL TRAINING OF FUTURE SPECIALISTS OF GERMAN FOREIGN ECONOMICS PROFILE

In the paper peculiarities of future specialists in foreign economic activity of vocational training in German universities of foreign economics profile are considered. New and traditional models of training in higher educational institutions are analyzed.

Key words: vocational training, universities, universities of applied arts, model of training, specialist in foreign economic activity, Germany.